

- ulatory environment of the stock market of Ukraine in the conditions of European integration]. *Ekonomika i prohnouzuvannia*, 2, 82–101. <https://doi.org/10.15407/eip2023.02.082>
- Levine R. & Zervos S. (1998). Stock Markets, Banks, and Economic Growth. *American Economic Review*, 3(88), 537–558.
- Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. (2025). *Richnyi zvit NKTsPFR za 2024 rik* [Annual report of NSSMC for 2024]. Kyiv: NKTsPFR. <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/06/zvit-nktspr-2024-rik-1-1.pdf>
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (2024). *Ohliad finansovoi stabilnosti* [Financial stability review]. Kyiv: NBU. <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>
- Versal N. V. & Radchenko Yu. O. (2022). *Harmonizatsiia ukrainskoho rynku kapitalu do standartiv YeS: rehu-liatornyi vymir* [Harmonization of the Ukrainian capital market to EU standards: regulatory dimension]. *Finansy Ukrainy*, 4, 37–54. <https://doi.org/10.33763/finukr2022.04.037>

- Vidomosti Verkhovnoi Rady. (2021). Pro rynky kapitalu ta orhanizovani tovarni rynky: Zakon Ukrainy vid 19.06.2020 № 738-IX [On capital markets and organized commodity markets: Law of Ukraine dated 19.06.2020 No. 738-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20>
- WorldBank. (2024). *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3)*. Washington: World Bank. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099021324115090029/p1801741b128c70321b6a71df8b2f3d9cf>
- zakon.rada.gov.ua. (2014, June 27). Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS vid 27.06.2014 [Association Agreement between Ukraine and the EU dated 27.06.2014]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

Стаття надійшла до редакції / Received: 10.04.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 23.04.2026
Опубліковано / Published: 15.06.2026

УДК 336.76:336.7

JEL: E44; G20; G22; G23; G28

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-460-468>

СУЧАСНИЙ СТАН НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

©2026 ЧЕРНЯВСЬКИЙ Г. М.

УДК 336.76:336.7

JEL: E44; G20; G22; G23; G28

Чернявський Г. М. Сучасний стан небанківських фінансових установ України та його вплив на формування їх інвестиційного потенціалу

У статті досліджено сучасний стан небанківських фінансових установ України й обґрунтовано його вплив на формування їх інвестиційного потенціалу. Емпіричну базу становлять офіційні матеріали НБУ за 2024–2025 роки, Звіт про фінансову стабільність, Стратегія розвитку фінансового сектора України, нормативно-правові акти, дані НКЦПФР щодо недержавного пенсійного забезпечення, матеріали OECD, IMF, World Bank та Financial Stability Board. Методичну основу становлять аналіз і синтез, структурно-функціональний, порівняльний, індикаторний та сегментний підходи. Доведено, що інвестиційний потенціал НФУ формується під впливом ресурсної бази, якості активів, прибутковості, достатності капіталу, регуляторної дисципліни, ризикового профілю та управлінської спроможності установ. Установлено нерівномірність розвитку сегментів: страхові компанії посилюють ресурсну й інвестиційну базу, фінансові компанії зберігають операційну активність, тоді як кредитні спілки та ломбарди мають обмежений потенціал через звуження активів або погіршення рентабельності. Обґрунтовано підвищений вплив сучасного стану небанківського фінансового сектора: регуляторне очищення ринку та зростання активів окремих сегментів підвищують якість інституційного середовища, натомість воєнні ризики, скорочення кількості установ і слабкість довгострокових ресурсів стримують інвестиційну активність. Запропоновано авторське узагальнення факторів формування інвестиційного потенціалу НФУ, що дає змогу поєднати фінансові показники, регуляторні вимоги, ризикові обмеження та управлінські рішення в єдину аналітичну логіку. Наукова новизна полягає у виокремленні структурно-індикаторного підходу до інтерпретації впливу сучасного стану НФУ через ресурсний, інституційний, прибутковий, ризиковий, регуляторний та управлінський контури. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для аналітичного супроводу управління інвестиційним потенціалом НФУ, формування індикаторів ефективності, раннього попередження інвестиційних ризиків і стратегії підвищення конкурентоспроможності НФУ.

Ключові слова: небанківські фінансові установи; управління інвестиційним потенціалом; інвестиційна діяльність; фінансовий ринок; інвестиційні відносини; інвестиційна привабливість; оцінювання інвестиційного потенціалу; індикатори ефективності; інвестиційні ризики; бюджетування інвестицій; стратегія управління; конкурентоспроможність НФУ.

Табл.: 3. Бібл.: 15.

Чернявський Георгій Миколайович – здобувач, Міжрегіональна Академія управління персоналом (вул. Фрометівська, 2, Київ, 03039, Україна)

E-mail: George.Chernyavskiy@navigator.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3656-608X>

Cherniavskiy H. M. The Current State of Non-Bank Financial Institutions of Ukraine and Its Impact on the Formation of Their Investment Potential

The article examines the current state of non-bank financial institutions in Ukraine and substantiates its impact on the formation of their investment potential. The empirical basis consists of official materials of the National Bank of Ukraine for 2024–2025, the Financial Stability Report, the Strategy for the Development of the Financial Sector of Ukraine, regulatory legal acts, data of the National Securities and Stock Market Commission on non-State pension provision, as well as materials of the OECD, IMF, World Bank and Financial Stability Board. The methodological basis includes analysis and synthesis, structural-functional, comparative, indicator-based and segmental approaches. It is proved that the investment potential of non-bank financial institutions is formed under the influence of the resource base, asset quality, profitability, capital adequacy, regulatory discipline, risk profile and managerial capacity of institutions. The uneven development of segments is identified: insurance companies are strengthening their resource and investment base, financial companies maintain operational activity, while credit unions and pawnshops have limited potential due to asset contraction or deteriorating profitability. The dual impact of the current state of the non-bank financial sector is substantiated: regulatory market cleansing and asset growth in certain segments improve the quality of the institutional environment, whereas wartime-related risks, a reduction in the number of institutions and the weakness of long-term resources restrain investment activity. The article proposes an authorial generalization of the factors shaping the investment potential of non-bank financial institutions, which makes it possible to combine financial indicators, regulatory requirements, risk constraints and managerial decisions into a single analytical logic. The scientific novelty lies in allocating a structural-indicator approach to interpreting the impact of the current state of non-bank financial institutions through resource, institutional, profitability, risk, regulatory and managerial dimensions. The practical significance of the results lies in the possibility of using them for analytical support of investment potential management in non-bank financial institutions, the formation of performance indicators, early warning of investment risks and a strategy for increasing the competitiveness of non-bank financial institutions.

Keywords: non-bank financial institutions; investment potential management; investment activity; financial market; investment relations; investment attractiveness; assessment of investment potential; performance indicators; investment risks; investment budgeting; management strategy; competitiveness of NBFIs.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 15.

Cherniavskiy Heorhii M. – Applicant, Interregional Academy of Personnel Management (2 Frometivska Str., Kyiv, 03039, Ukraine)

E-mail: George.Chernyavskiy@navigator.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3656-608X>

Небанківські фінансові установи (НФУ) є важливими учасниками фінансового ринку, оскільки забезпечують страхування ризиків, небанківське кредитування, факторинг, фінансовий лізинг, ломбардне кредитування, акумулювання пенсійних активів, перерозподіл тимчасово вільних коштів і підтримку фінансової інклязії. Їх роль у національній економіці не обмежується наданням окремих фінансових послуг. За умови достатньої капіталізації, стабільної ресурсної бази, належного управління ризиками та прозорого регуляторного середовища такі установи можуть виконувати функцію інституційних посередників, які спрямовують фінансові ресурси до секторів економіки, домогосподарств, підприємництва й інвестиційних проектів.

Актуальність теми посилюється тим, що сучасний розвиток небанківського фінансового сектора України відбувається під впливом воєнних ризиків, макрофінансової нестабільності, обмеженості довгострокових ресурсів, посилення регуляторних вимог і структурного очищення ринку. За цих умов кількісне зростання активів окремих сегментів не завжди означає пропорційне підвищення їх інвестиційного потенціалу. Вирішальне значення має не лише обсяг фінансових ресурсів, а й здатність установ підтримувати платоспроможність, прибутковість, ліквідність, якість активів, довіру споживачів і ефективну систему управління інвестиційними ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Джерельна база дослідження має переважно офіційний і прикладний характер, що відповідає темі статті, зорієнтованій на поточний стан небанківських фінансових установ. Основним інформаційним джерелом є огляди небанківського фінансового сектора Національного банку України, у яких подано квартальну динаміку активів, кількості установ, прибутковості, кредитування, факторингу, лізингу, страхових премій і виплат, нормативного стану та перспектив регулювання [1–3]. Звіт про фінансову стабільність НБУ формує ширший макрофінансовий контекст, у межах якого оцінюються ризики фінансового сектора, роль фінансових установ у підтримці економіки та значення регуляторної стійкості [4].

Стратегія розвитку фінансового сектора України задає стратегічну рамку дослідження, оскільки пов'язує розвиток фінансових ринків із фінансовою стабільністю, інтеграцією до європейського простору, відновленням економіки та підвищенням спроможності фінансових інституцій акумулювати і перерозподіляти ресурси [5]. Нормативну основу аналізу становлять Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», Закон України «Про страхування» і Закон України «Про кредитні спілки», які визначають правові умови діяльності ключових учасників не-

банківського фінансового сектора [8–10]. Для характеристики інституційного інвестиційного сегмента використано дані НКЦПФР щодо недержавного пенсійного забезпечення, зокрема структури інвестованих пенсійних активів [11].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значного масиву офіційної статистики та аналітичних матеріалів, недостатньо опрацьованим залишається питання системного зв'язку між поточним станом окремих сегментів небанківських фінансових установ і формуванням їх інвестиційного потенціалу. У більшості оглядів акцент робиться на динаміці активів, кількості установ, обсягах операцій або регуляторних змінах. Водночас ці показники потребують управлінської інтерпретації з позиції того, чи створюють вони передумови для акумулювання інвестиційних ресурсів, довгострокового розміщення коштів, підвищення інвестиційної привабливості та посилення конкурентоспроможності НФУ.

Метою статті є дослідження сучасного стану небанківських фінансових установ України та обґрунтування його впливу на формування їх інвестиційного потенціалу. Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання: узагальнено офіційні дані щодо розвитку небанківського фінансового сектора України; визначено ключові тенденції за основними сегментами НФУ; розкрито зміст інвестиційного потенціалу НФУ як фінансово-управлінської категорії; систематизовано фактори впливу сучасного стану сектора на формування інвестиційного потенціалу; запропоновано структурно-індикаторний підхід до інтерпретації цього впливу.

Методика дослідження. Методичну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів. Аналіз і синтез використано для узагальнення офіційних, нормативних та міжнародних джерел щодо стану небанківського фінансового сектора. Структурно-функціональний підхід дав змогу розглянути НФУ як систему взаємопов'язаних сегментів, що акумулюють і перерозподіляють фінансові ресурси. Порівняльний метод застосовано для зіставлення динаміки страхових компаній, фінансових компаній, кредитних спілок, ломбардів і недержавних пенсійних фондів. Індикаторний підхід використано для виокремлення показників інвестиційного потенціалу: активів, капіталу, прибутковості, структури інвестованих активів, кредитної активності, ліквідності, концентрації ринку, регуляторної відповідності, ризикових маркерів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інвестиційний потенціал небанківських фінансових установ доцільно розглядати як інтегральну фінансово-управлінську характеристику, що відо-

бражає спроможність установи або окремого сегмента фінансового ринку акумулювати ресурси, забезпечувати їхню стійкість, трансформувати у фінансові активи, підтримувати прийнятне співвідношення дохідності й ризику, а також використовувати наявні можливості для розширення інвестиційної діяльності. У такому розумінні інвестиційний потенціал не можна ототожнювати лише з обсягом активів, оскільки активи становлять лише його ресурсну основу. Реальний інвестиційний потенціал формується за умови поєднання ресурсів із достатнім рівнем капіталу, платоспроможністю, ефективною системою управління, довірою клієнтів, прозорістю звітності та здатністю установи протидіяти ризиковим шокам.

Сучасний стан небанківського фінансового сектора України має суперечливий характер. З одного боку, офіційні дані НБУ засвідчують зростання активів окремих сегментів і збереження прибутковості значної частини фінансових компаній та страховиків. З іншого боку, сектор залишається незначним за масштабом порівняно з фінансовою системою загалом: частка НБФУ, нагляд за якими здійснює НБУ, в активах фінансового сектора на кінець грудня 2025 року знизилася до 8,8%, що відповідає історично найнижчому рівню [1]. Отже, роль НФУ у формуванні загальної інвестиційної архітектури країни залишається обмеженою, хоча окремі сегменти мають значний потенціал подальшого розвитку.

У IV кварталі 2025 року загальні активи надавачів небанківських фінансових послуг збільшилися на 10,1% порівняно з попереднім кварталом, але в річному вимірі залишалися на 0,2% нижчими. Найбільше зросли активи фінансових компаній – на 11,5% за квартал, однак у річному вимірі вони були на 7,1% меншими. Активи страховиків збільшилися на 6,9% за квартал і на 29,4% у річному вимірі. Водночас активи ломбардів скоротилися на 5,9% за квартал, а активи кредитних спілок – на 3,4% [1]. Такі дані демонструють, що сектор не є однорідним: потенціал зростання концентрується переважно у страховому сегменті та частині фінансових компаній, тоді як кредитні спілки й ломбарди мають слабші передумови для нарощення інвестиційної спроможності. Особливо вразливим у цьому контексті є сегмент кредитних спілок, оскільки скорочення активів поєднується з проблемою обмеженої довіри з боку населення та потенційних інвесторів. Недостатня прозорість діяльності окремих установ, слабка публічна комунікація щодо фінансового стану, структури активів, якості кредитного портфеля та механізмів захисту вкладників знижують інституційну привабливість

кредитних спілок і стримують розширення їх ресурсної бази.

Важливою тенденцією є очищення ринку. У IV кварталі 2025 року з Реєстру було виключено дев'ять фінансових компаній і по три страховики, кредитні спілки та ломбарди, а за весь 2025 рік діяльність припинили 105 установ, переважно фінансові компанії [1]. Подібна тенденція спостерігалася й у 2024 році, коли з ринку вийшло понад 250 установ, з них переважно фінансові компанії [3]. З позиції інвестиційного потенціалу це має подвійний ефект. Негативний аспект полягає у звуженні кількості активних фінансових посередників. Позитивний – у підвищенні якості ринку, посиленні регуляторної дисципліни та виведенні установ, які не виконують ліцензійні або пруденційні вимоги.

Отже, поточний стан небанківського фінансового сектора прямо впливає на формування інвестиційного потенціалу через три базові канали. *Перший канал* – ресурсний: зростання активів, резервів і капіталу розширює можливості інвестування. *Другий* – інституційний: скорочення кількості слабких установ може тимчасово зменшувати

масштаб сектора, але водночас підвищує якість ринкового середовища. *Третій* – ризиковий: збитковість, висока частка непрацюючих кредитів, зменшення власного капіталу або порушення нормативів послаблюють здатність установ до нарощення інвестиційної активності.

Найвищий рівень інвестиційної спроможності серед традиційних сегментів небанківських фінансових установ демонструє страховий ринок. У 2025 році кількість ризикових страховиків скоротилася з 55 до 47 установ, проте активи ризикових страховиків у IV кварталі зросли на 8,0%, а в річному вимірі – на 37,9%. Прийнятні активи на покриття технічних резервів збільшилися на 6,8% за квартал і на 44,9% у річному вимірі, тоді як частка високоліквідних складових у прийнятних активах становила 85,1% [1]. Така динаміка свідчить, що скорочення кількості страховиків не обов'язково зумовлює послаблення інвестиційного потенціалу сегмента, якщо воно супроводжується концентрацією ресурсів у фінансово стійкіших учасників ринку та нарощенням ліквідних активів.

Таблиця 1

Емпіричні маркери сучасного стану небанківського фінансового сектора України та їх інтерпретація для формування інвестиційного потенціалу

Показник / тенденція	Офіційно зафіксована динаміка	Інтерпретація для інвестиційного потенціалу НФУ
Активи надавачів небанківських фінансових послуг	У IV кварталі 2025 року зросли на 10,1% кв/кв, але становили -0,2% р/р	Квартальне зростання створює ресурсну передумову для інвестиційної активності, однак річне скорочення свідчить про нестійкість відновлення
Частка НБФУ в активах фінансового сектора	На кінець грудня 2025 року знизилася до 8,8%, історично найнижчого рівня	Обмежує системний вплив НФУ на інвестиційні процеси та підкреслює потребу в нарощенні капіталізації й довіри до сектора
Страховики	Активи страховиків у IV кварталі 2025 року зросли на 6,9% кв/кв і на 29,4% р/р	Сегмент має найвиразніші передумови для формування інвестиційного потенціалу завдяки резервам, високоліквідним активам і приросту інвестиційних доходів
Фінансові компанії	Активи зросли на 11,5% кв/кв, але зменшилися на 7,1% р/р; нові кредити у IV кварталі 2025 року зросли на 20,4% кв/кв	Потенціал формується через операційну активність, кредитування та факторинг, але річне скорочення активів свідчить про неоднорідність сегмента
Кредитні спілки	Активи скоротилися на 3,4% кв/кв і на 7,9% р/р; кредитний портфель зменшився на 5,4% кв/кв	Звуження активів, депозитів і капіталу обмежує інвестиційний потенціал і знижує можливості кредитної кооперації як джерела фінансової інклюзії
Ломбарди	Активи зменшилися на 5,9% кв/кв, попри зростання нових кредитів на 3,1% кв/кв; власний капітал скоротився на 18,0% кв/кв	Сегмент зберігає короткострокову кредитну функцію, але має слабку базу для довгострокового інвестування

Джерело: авторське узагальнення за даними [1; 3; 6].

Додатковим аргументом на користь інвестиційної спроможності страхового сегмента є його прибутковість. Чистий прибуток ризикових страховиків у 2025 році зріс удвічі порівняно з попереднім роком і досяг 5 млрд грн, що НБУ пов'язує зі зростанням результатів страхової діяльності та вищими інвестиційними доходами. Для страховиків життя інвестиційний вимір є ще більш вираженим: у 2025 році кількість компаній залишалася незмінною – 10 установ, активи у IV кварталі зросли на 4,8%, а частка високоліквідних складових у прийнятних активах становила 95%. Фінансовий результат страховиків життя досяг 1,8 млрд грн, що на 33,2% більше, ніж у попередньому році, а зростання прибутку забезпечили вищі чисті фінансові та інвестиційні доходи [1].

Фінансові компанії є найбільш неоднорідним сегментом. У IV кварталі 2025 року їх активи зросли на 11,5%, а обсяг наданих фінансових послуг – на 5,3%. Нові кредити збільшилися на 20,4% за квартал і на 48,1% у річному вимірі; нові кредити бізнесу – на 21,2% за квартал, а роздрібні – на 19,2%. Річний обсяг нових кредитів у 2025 році вперше з початку повномасштабного вторгнення перевищив довоєнний показник 2021 року [1]. Такі дані вказують на відновлення кредитної активності і підвищення ролі фінансових компаній у фінансуванні підприємства та домогосподарств.

Кредитні спілки мають іншу природу інвестиційного потенціалу, оскільки виконують функцію кооперативного фінансування членів, а не масштабного інституційного інвестування. Проте їх стан важливий для фінансової інклюзії та локального кредитування. У IV кварталі 2025 року активи кредитних спілок скоротилися на 3,4%, а за рік – на 7,9%; на кінець року обсяги активів становили близько 55% від рівня кінця 2021 року, а кількість кредитних спілок – майже третину довоєнного рівня. Заявлена середня частка непрацюючих кредитів членів кредитних спілок залишалася в межах 30% [1]. Така ситуація істотно звужує інвестиційний потенціал сегмента, оскільки зменшуються ресурсна база, власний капітал і можливості кредитного розширення.

Окремої уваги потребують недержавні пенсійні фонди, які хоча й не входять до периметра оглядів НБУ щодо небанківських фінансових послуг, але є важливим інституційним інвестором. За даними НКЦПФР, станом на 31.12.2024 р. загальна вартість активів, сформованих НПФ, становила 5734,6 млн грн, що на 17,3% більше, ніж роком раніше. Переважними напрямками інвестування пенсійних активів були державні цінні папери – 49,7%, кошти на рахунках у банках –

41,8%, облігації підприємств – 5,0%, акції – 1,0% [11]. Така структура є консервативною, але саме вона демонструє потенціал НПФ як джерела довгострокових інвестиційних ресурсів за умови розвитку ринку капіталу.

Регуляторне середовище є одним із ключових чинників формування інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ. НБУ здійснює регулювання діяльності страховиків, кредитних спілок, фінансових компаній, ломбардів та небанківських надавачів платіжних послуг з метою забезпечення дотримання вимог законодавства, рівного доступу до фінансових послуг, захисту прав та інтересів клієнтів, а також підтримання прозорості та відкритості ринку [6]. Упродовж 2021–2023 років було ухвалено нові закони про фінансові послуги, страхування та кредитні спілки, більшість положень яких введено в дію з 01.01.2024 [6; 8–10]. За таких умов сучасний стан НФУ визначається не лише ринковою кон'юнктурою, динамікою попиту та фінансовою стійкістю установ, а й параметрами оновленої регуляторної архітектури, яка посилює вимоги до прозорості діяльності, платоспроможності, управління ризиками та якості внутрішнього контролю.

Макрофінансовий контекст також впливає на інвестиційний потенціал НФУ. Стратегія розвитку фінансового сектора України фіксує, що повномасштабне вторгнення російських військ спричинило руйнування інфраструктури, збої в ланцюгах поставок, масову міграцію населення, глибоку економічну та фінансову кризу, а ризики макрофінансової стабільності залишаються суттєвими через дефіцит рахунку поточних операцій і зростання державного боргу відносно ВВП [5]. Для НФУ це означає підвищення кредитного, ринкового, операційного та ліквідного ризиків, а також зменшення доступності довгострокових приватних ресурсів.

Для переходу від описового аналізу до управлінської інтерпретації сучасний стан НФУ доцільно оцінювати через систему факторів, які безпосередньо впливають на формування інвестиційного потенціалу. Таку систему можна подати у вигляді шести взаємопов'язаних контурів: ресурсного, інституційного, прибуткового, ризикового, регуляторного та управлінського. Кожен із них відображає окремий аспект здатності НФУ формувати інвестиційні можливості.

Запропоноване узагальнення дає змогу розмежувати статистичний стан сектора та його управлінське значення. Наприклад, зростання активів є позитивним ресурсним маркером, однак без прибутковості, капіталу та регуляторної відповідності воно не гарантує посилення інвестиційного потен-

Сегментна оцінка впливу сучасного стану НФУ на формування інвестиційного потенціалу

Сегмент	Ключові емпіричні ознаки стану	Вплив на формування інвестиційного потенціалу
Ризикові страховики	Активи у IV кварталі 2025 року зросли на 8,0% кв/кв і на 37,9% р/р; прийнятні активи на покриття технічних резервів зросли на 44,9% р/р; чистий прибуток за 2025 рік – 5 млрд грн	Високий потенціал за умови дотримання нормативів платоспроможності; інвестиційна база формується через резерви, ліквідні активи та інвестиційні доходи
Страховики життя	Кількість установ у 2025 році – 10; активи у IV кварталі зросли на 4,8%; частка високоліквідних активів у прийнятних активах – 95%; фінансовий результат – 1,8 млрд грн	Найбільш виражений довгостроковий інвестиційний горизонт; потенціал залежить від накопичувального страхування, довіри клієнтів і структури активів
Фінансові компанії	Активи зросли на 11,5% кв/кв, але зменшилися на 7,1% р/р; нові кредити зросли на 20,4% кв/кв; більшість установ прибуткові	Потенціал має кредитно-операційний характер; потребує контролю строковості, якості портфеля, капіталу та концентрації великих учасників
Кредитні спілки	Активи за рік скоротилися на 7,9%; кредитний портфель зменшився на 8,5% р/р; середня частка непрацюючих кредитів – близько 30%	Інвестиційний потенціал обмежений; сегмент потребує відновлення капіталу, депозитної бази, якості кредитного портфеля та довіри членів
Ломбарди	Активи у IV кварталі 2025 року зменшилися на 5,9%; нові кредити зросли на 3,1%; власний капітал скоротився на 18,0% кв/кв	Переважає короткострокова ліквідна функція; довгостроковий інвестиційний потенціал є низьким через специфіку бізнес-моделі
Недержавні пенсійні фонди	Активи на 31.12.2024 – 5734,6 млн грн; державні цінні папери – 49,7%, банківські кошти – 41,8%, корпоративні облігації – 5,0%	Сегмент має довгостроковий інвестиційний потенціал, але його реалізація залежить від глибини ринку капіталу та диверсифікації інструментів

Джерело: авторське узагальнення за даними [1; 11].

ціалу. Скорочення кількості установ може здаватися негативною тенденцією, але в умовах очищення ринку воно може мати позитивний інституційний ефект. Висока частка ліквідних активів у страховиків підвищує стійкість, але надмірна концентрація в державних цінних паперах і банківських коштах обмежує диверсифікацію. Отже, управління інвестиційним потенціалом має ґрунтуватися на комплексній оцінці, а не на одному показнику.

Наукова новизна результатів полягає в обґрунтуванні структурно-індикаторного підходу до оцінювання впливу сучасного стану небанківських фінансових установ на формування їх інвестиційного потенціалу. На відміну від описового аналізу динаміки активів або кількості установ, запропонований підхід передбачає інтерпретацію офіційних емпіричних даних через шість контурів: ресурсний, інституційний, прибутковий, ризиковий, регуляторний та управлінський. Це дозволяє визначати не лише факт зростання або скорочення окремих показників, а й їх значення для управління інвестиційним потенціалом НФУ.

Практичне значення результатів полягає в можливості їх використання для аналітичного супроводу управління інвестиційним потенціалом НФУ. Запропонований підхід може застосовуватися для формування індикаторів ефективності інвестиційної діяльності, діагностики слабких сегментів сектора, раннього попередження інвестиційних ризиків, обґрунтування інвестиційного бюджетування, розроблення стратегій підвищення конкурентоспроможності НФУ.

ВИСНОВКИ

Доведено, що сучасний стан небанківських фінансових установ України безпосередньо визначає умови формування їх інвестиційного потенціалу, однак характер цього впливу є неоднорідним за окремими сегментами. Зростання активів НБФУ в IV кварталі 2025 року створює позитивну ресурсну основу для посилення інвестиційної спроможності сектора, проте історично низька частка небанківських установ в активах фінансового сектора засвідчує обмежений масштаб небанківського посередництва. Тому розвиток інвестиційного потен-

Узагальнення контурів впливу сучасного стану НФУ на формування інвестиційного потенціалу

Контур впливу	Зміст впливу	Ключові індикатори	Управлінське значення
Ресурсний	Характеризує обсяг і стійкість фінансової бази, яка може бути спрямована на інвестиційну діяльність	Активи, власний капітал, резерви, депозити, пенсійні активи, структура ліквідних інструментів	Визначає межі інвестиційної спроможності та потребу в нарощенні капіталізації
Інституційний	Відображає кількість, якість і концентрацію учасників ринку	Кількість установ, вихід з ринку, концентрація активів і премій, частка сегмента у фінансовому секторі	Дозволяє оцінити, чи сприяє структура ринку конкуренції, довірі та масштабуванню інвестицій
Прибутковий	Показує здатність установ генерувати фінансовий результат і інвестиційні доходи	Чистий прибуток, рентабельність, інвестиційні доходи, результат страхової або кредитної діяльності	Є основою самофінансування, поповнення капіталу та підвищення інвестиційної привабливості
Ризиковий	Охоплює кредитні, ринкові, ліквідні, операційні та війсьні ризики	Частка непрацюючих кредитів, резерви, збитковість, скорочення капіталу, порушення нормативів	Слугує базою для раннього попередження інвестиційних ризиків і обмеження надмірної концентрації
Регуляторний	Визначає якість нагляду, звітності, ліцензування та вимог до платоспроможності	Ліцензії, виконання нормативів, звітність, вимоги до інформаційної безпеки, регуляторні зміни	Формує довіру до ринку та підвищує якість інвестиційного середовища
Управлінський	Показує здатність установ планувати, бюджетувати, контролювати та коригувати інвестиційні рішення	Інвестиційна стратегія, бюджетування інвестицій, ризик-менеджмент, система індикаторів ефективності	Забезпечує перехід від наявності ресурсів до керованого формування інвестиційного потенціалу

Джерело: авторське узагальнення на основі [1–7; 11–15].

ціалу має спиратися не лише на нарощення активів, а й на підвищення капіталізації, фінансової стійкості, регуляторної відповідності та якості управління ризиками.

Встановлено, що найкращі передумови для формування інвестиційного потенціалу мають страхові компанії завдяки зростанню активів, технічних резервів, високоліквідних складових та інвестиційних доходів. Фінансові компанії зберігають операційну активність і прибутковість, однак їх потенціал має переважно кредитно-операційний характер і залежить від якості портфеля та строкової структури ресурсів. Кредитні спілки й ломбарди мають обмеженіші можливості через звуження активів, скорочення капіталу, проблеми прибутковості або короткострокову специфіку бізнес-моделі. Недержавні пенсійні фонди володіють довгостроковим інвестиційним потенціалом, реалізація якого стримується консервативною структурою активів і недостатньою глибиною ринку капіталу.

Обґрунтовано, що регуляторне очищення ринку має подвійний ефект: воно скорочує кількість установ, але водночас підвищує прозорість,

довіру та якість фінансового середовища. Інвестиційний потенціал НФУ формується під впливом ресурсного, інституційного, прибуткового, ризикового, регуляторного, управлінського контурів, практичне використання яких дає змогу перейти від описового аналізу до управлінської діагностики інвестиційної спроможності установ.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням інтегральної методики оцінювання інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ, що поєднуватиме сегментні фінансові індикатори, показники ризику, регуляторної стійкості та управлінської ефективності. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Огляд небанківського фінансового сектору. Березень 2026 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2026-03.pdf?v=16
- Огляд небанківського фінансового сектору. Листопад 2025 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2025-11.pdf?v=14

3. Огляд небанківського фінансового сектору. Березень 2025 року. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2025-03.pdf?v=12
  4. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2025 року. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2025-H2.pdf
  5. Стратегія розвитку фінансового сектору України. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=17
  6. Регулювання ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbankfs-market>
  7. Реєстр показників звітності учасників ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbureport/statreport-nonbanking>
  8. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1953-20>
  9. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1909-20>
  10. Про кредитні спілки : Закон України від 14.07.2023 № 3254-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3254-20>
  11. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2024. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/npf_4_kv-2024.pdf
  12. Сильніші фінансові ринки та інституції для відновлення України. *OECD*. DOI: <https://doi.org/10.1787/00fed5be-uk>
  13. Ukraine: Eighth Review Under the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility... *International Monetary Fund*. IMF Staff Country Reports. 2025. No. 25/156. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798229014861.002>
  14. Ukraine Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P180174-ca39eccd-ea67-4bd8-b537-ff73a675a0a8.pdf>
  15. Global Monitoring Report on Nonbank Financial Intermediation 2025. *Financial Stability Board*. URL: <https://www.fsb.org/uploads/P161225.pdf>
- tended Fund Facility... *International Monetary Fund*, 25/156. <https://doi.org/10.5089/9798229014861.002>
- National Bank of Ukraine. (2025). Ohliad nebankivskoho finansovoho sektoru. Berезen 2025 roku [Non-banking financial sector review. March 2025]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2025-03.pdf?v=12
- Natsionalna komisiiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. (2025). Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnoho pensiinoho zabezpechennia stanom na 31.12.2024 [Results of the development of the system of non-state pension provision as of 31.12.2024]. *Natsionalna komisiiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku*. https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/npf_4_kv-2024.pdf
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (2025). Ohliad nebankivskoho finansovoho sektoru. Lystopad 2025 roku [Non-banking financial sector review. November 2025]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2025-11.pdf?v=14
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (2025). Zvit pro finansovu stabilnist. Hruden 2025 roku [Financial stability report. December 2025]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2025-H2.pdf
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (2026). Ohliad nebankivskoho finansovoho sektoru. Berезen 2026 roku [Non-banking financial sector review. March 2026]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Nonbanking_Sector_Review_2026-03.pdf?v=16
- Natsionalnyi bank Ukrainy. Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=17
- Natsionalnyi bank Ukrainy. Rehuliuвання rynku nebankivskykh finansovykh posluh [Regulation of the non-bank financial services market]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbankfs-market>
- Natsionalnyi bank Ukrainy. Reiestr pokaznykiv zvitnosti uchasnykiv rynku nebankivskykh finansovykh posluh [Registry of reporting indicators of non-bank financial services market participants]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbureport/statreport-nonbanking>
- OECD. Slynishi finansovi rynky ta instytutsii dlia vidnovlennia Ukrainy [Stronger financial markets and institutions for the recovery of Ukraine]. *OECD*. <https://doi.org/10.1787/00fed5be-uk>
- World Bank, Government of Ukraine, European Union & United Nations. (2025). Ukraine Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022025114040022/pdf/P180174-ca39eccd-ea67-4bd8-b537-ff73a675a0a8.pdf>

REFERENCES

- Financial Stability Board. (2025). Global Monitoring Report on Nonbank Financial Intermediation 2025. *Financial Stability Board*. <https://www.fsb.org/uploads/P161225.pdf>
- International Monetary Fund (2025). Ukraine: Eighth Review Under the Extended Arrangement Under the Ex-

zakon.rada.gov.ua. (2021, December 14). Pro finansovi posluhy ta finansovi kompanii: Zakon Ukrainy vid 14.12.2021 № 1953-IX [On financial services and financial companies: Law of Ukraine dated 14.12.2021 No. 1953-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1953-20>

zakon.rada.gov.ua. (2021, November 18). Pro strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 18.11.2021 № 1909-IX [On insurance: Law of Ukraine dated 18.11.2021 No. 1909-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1909-20>

zakon.rada.gov.ua. (2023, July 14). Pro kredytni spillyky: Zakon Ukrainy vid 14.07.2023 № 3254-IX [On credit unions: Law of Ukraine dated 14.07.2023 No. 3254-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/3254-20>

Стаття надійшла до редакції / Received: 06.04.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 19.04.2026
Оприлюднено / Published: 15.06.2026

УДК 657.6
JEL: H25; M42
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-468-475>

АУДИТОРСЬКА ПЕРЕВІРКА ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛЮ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

©2026 СЛЮНІНА Т. Л., ПЛЕТНЬОВА Є. С.

УДК 657.6
JEL: H25; M42

Слюніна Т. Л., Плетньова Є. С. Аудиторська перевірка як інструмент контролю податкової політики підприємства

У статті досліджено роль аудиторської перевірки у системі контролю податкової політики підприємства в сучасних економічних умовах. Актуальність обраної теми зумовлена постійними змінами податкового законодавства, підвищенням вимог до прозорості фінансово-господарської діяльності підприємств, а також необхідністю забезпечення достовірності податкової звітності та своєчасного виконання податкових зобов'язань. У сучасних умовах ефективне управління податковою політикою є важливим чинником фінансової стабільності підприємства, його конкурентоспроможності та мінімізації ризиків застосування штрафних санкцій з боку контролюючих органів. У роботі розкрито економічну сутність податкової політики підприємства, визначено її основні цілі, принципи формування та значення для забезпечення стабільного розвитку суб'єкта господарювання. Особливу увагу приділено податковому плануванню як складовій податкової політики, що спрямована на оптимізацію податкових платежів у межах чинного законодавства, зниження податкового навантаження та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства. Досліджено місце аудиторської перевірки в системі фінансового контролю підприємства. Визначено, що аудит є важливим інструментом оцінки правильності нарахування податків, перевірки достовірності податкової звітності, контролю дотримання вимог податкового законодавства та виявлення потенційних податкових ризиків. Проаналізовано основні напрями аудиторської перевірки, серед яких перевірка податкових розрахунків, аналіз первинної документації, оцінка облікової політики та використання аналітичних процедур. У статті також розглянуто методику проведення аудиту податкових розрахунків, яка містить етапи планування, збору інформації, оцінки ризиків, перевірки первинних документів та узагальнення результатів перевірки. Обґрунтовано, що своєчасне проведення аудиторської перевірки сприяє підвищенню якості податкового обліку, забезпечує достовірність фінансової інформації та знижує ризик виникнення податкових порушень.

Ключові слова: аудит; аудиторська перевірка; податкова політика підприємства; податкові ризики; податкове планування; податкова звітність.

Бібл.: 23.

Слюніна Тетяна Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: Tslunina@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1398-1210>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/JNR-2789-2023>

Плетньова Єлизавета Сергіївна – студентка кафедри статистики, обліку та аудиту, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: yelyzaveta.pletnova@student.karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1591-9439>

UDC 657.6
JEL: H25; M42

Slunina T. L., Pletnova Ye. S. Audit Check as a Tool for Controlling an Enterprise's Tax Policy

The article explores the role of audit checks in the system of controlling an enterprise's tax policy in today's economic conditions. The relevance of the chosen topic is driven by constant changes in tax legislation, increased demands for transparency in the financial and economic activities of enterprises, as well as the need to ensure the accuracy of tax reporting and timely fulfillment of tax obligations. In modern conditions, efficient management of tax policy is an important factor for an enterprise's financial stability, competitiveness, and minimizing the risks of penalties from regulatory authorities. The work reveals the economic essence of an enterprise's tax policy, identifies its main goals, principles of formation, and its importance for ensuring the stable development of a business entity. Special attention is paid to tax planning as a component of tax policy aimed at optimizing tax payments within the framework of current legislation, reducing the tax burden, and efficiently using the enterprise's financial resources. The role of an audit in the enterprise's financial control system has